

Âlimin hakiki makamı ve değeri

Nefsin Hilesi: “Onlar da Bizim Gibi”

Nefis, sorumluluktan kaçmak için kıymetleri düşürür: “Âlim de bizim gibi” der. Evet, insandır; fakat bu söz çoğu zaman hakikati kabul için değil, **yükümlülüğten kaçmak** içindir. Âlimi sıradanlaştıran, artık dinlemek zorunda kalmadığını zanneder ve rehbersizliğin sahte rahatlığına sığınır.

Âlimi küçümsemek, onun taşıdığı **vahiy kaynaklı ilmi** küçümsemektir. “O da benim gibi” diyen, farkında olmadan ilimle cehaleti eşitler. Hâlbuki yol bilmeyenle yolu gösteren bir olmaz. Bu söz, hakikate değil; **nefse verilen bir ayrıcalıktır**.

Bugün herkes kendi ölçüsü olmak istiyor. Tabi olmak nefse ağır geliyor. Bu yüzden âlimler itibarsızlaştırılıyor; insan da hakikate değil, **keyfine göre yaşamaya** başlıyor.

Şimdi Kur’ân’ın nuruna dönüp, ayetlerin rehberliğinde âlime verilen değeri görmeye ve anlamaya çalışalım.

İtaatin Kaynağı ve Ulü’l-Emr Meselesi

Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, Peygamber’e itaat edin ve sizden olan ulü’l-emre de itaat edin.” (Nisâ, 4/59)

Bu ayette geçen **ulü’l-emr**den muradın, en sahih görüşlerden birine göre **âlimler** olduğu ifade edilmiştir. Çünkü hakikatte melikler, idareciler ve yöneticiler dini âlimlerden öğrenir. Âlimler, hakkı beyan eden; melikler ise o hakka göre hükmeden kimselerdir. Bu sebeple âlime itaat, sadece halka değil; yöneticilere de vaciptir. Fakat bunun tersi düşünülemez. Zira dinin ölçüsünü koyan ilimdir; ilmin ölçüsü de vahiydir.

Bu ayet, Allah ve Resûlü’nden sonra zikredilen ulü’l-emr, ümmet içinde bir **rehberlik makamını** ifade eder. Eğer bu makam âlimlere işaret ediyorsa, bu onların sadece bilgi ehli değil; aynı zamanda ümmetin yönünü tayin eden **manevî pusulalar** olduğunu gösterir. Çünkü helali haramdan ayıran, hak ile batılı açıklayan ve insanları sırat-ı müstakime çağıran onlardır.

Âlimin Şahitlik Makamı

Cenâb-ı Hak âlimlerin makamını şöyle beyan eder:

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ

“Allah, kendisinden başka ilah olmadığına şahitlik etti. Melekler ve ilim sahipleri de (adaleti ayakta tutarak buna şahitlik ettiler).” (Âl-i İmrân, 3/18)

Bu ayette dikkat çekici bir tertip vardır: Önce Allah Teâlâ kendi zatına şahitlik ediyor, ardından melekler, sonra da **ilim sahipleri** zikrediliyor. Bu, âlimin sıradan bir bilgi taşıyıcısı olmadığını; tevhid hakikatinin canlı bir şahidi olduğunu gösterir. Demek ki ilim, sahibini sadece bilen değil; **hakikate şahit olan** bir makamda yükseltir.

İlimde Derinleşenlerin Makamı

Cenâb-ı Hak bir başka ayette şöyle buyurur:

وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ

“Onun te’vilini ancak Allah ve ilimde derinleşmiş olanlar bilir.” (Âl-i İmrân, 3/7)

Burada “**وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ**” yani ilimde kök salmış olanlar zikredilmiştir. Bu ifade, yüzeysel bilgiyle değil; derinlikli, tahkikî ve sağlam bir ilimle donanmış kimseleri anlatır. Böyle bir ilim, sahibini şüphelerden kurtarır, hakikate ulaştırır ve başkalarına da yol gösterir.

Kitap İlmini Taşıyanların Şahitliği

Yine Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ

“De ki: Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah ve yanında Kitab’ın ilmi bulunan kimse yeter.” (Ra’d, 13/43)

Bu ayet, ilim sahiplerinin bir başka yönünü ortaya koyar: Onlar sadece bilen değil; **şahitlik**

eden, hakikati tasdik eden ve onu temsil eden kimselerdir. Kitab'ın ilmini taşıyan kişi, artık kuru bir malumat sahibi değil; vahyin izini süren bir hakikat rehberidir.

Sonuç: Âlimin Hakikatteki Yeri

Bütün bu ayetler birlikte düşünüldüğünde şu netice ortaya çıkar: Âlim, sıradan bir insan değildir. O, tevhidin şahidi, ümmetin rehberi, hak ile batılı ayıran bir ölçüdür. Allah Teâlâ onu kimi zaman meleklerle birlikte zikretmiş, kimi zaman şahitlik makamına koymuş, kimi zaman da ümmete rehber kılmıştır.

Nefsin Hilesi ve Âlimi Küçültme Tuzağı

Nefis, hakikatten kaçmak istediğinde ilk yaptığı şey kıymetleri düşürmektir. “Âlim de bizim gibi” der. Doğrudur; o da insandır. Ama bu söz çoğu zaman hakikati teslim etmek için değil, **yükümlülükten kaçmak** için söylenir. Çünkü âlimi sıradanlaştıran, artık ona kulak vermek zorunda kalmaz. Böylece nefis, rehbersiz kalmanın sahte özgürlüğünü seçer.

Kast Edilen Âlim Kimdir?

Burada bahsedilen âlim, her konuşan, her bilgi iddia eden kimse değildir. Maksat; **Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat yolunda olan**, akaidi sahih, usûlü sağlam, **ilmiyle amel eden** ve rüşdünü ispat etmiş kimsedir. Çünkü ilim, kuru bir bilgi değil; insanı değiştiren, yön veren ve istikamet kazandıran bir nurdur. O nurla yürüyen kişi, başkalarına da yol gösterir.

İlmi Küçültmek, Hakikati Küçültmektir

“Onlar da bizim gibi” diyerek âlimi sıradanlaştıran kişi, farkında olmadan **ilim ile cehaleti aynı seviyeye indirir**. Hâlbuki yol bilmeyenle yolu gösteren bir olur mu? Bir hasta ile tabip bir tutulur mu? Âlimi küçümsemek, aslında onun şahsını değil; taşıdığı **vahiy kaynaklı hakikati** küçümsemektir.

Bu Zamanın Hastalığı: Rehbersiz Yaşama Hevesi

Bugün herkes kendi kendinin ölçüsü olmak istiyor. Kimseye tabi olmak istemiyor. Çünkü tabi olmak, nefse ağır gelir. Nefis emretmek ister, dinlemek istemez. İşte bu yüzden âlimler küçültülür, itibarsızlaştırılır. Böylece insan, hakikate göre değil; **keyfine göre yaşamaya başlar**. Bu ise fark edilmeden bir savrulmadır.

İlim + Amel: Hakiki Âlimin Alameti

Hakiki âlim, sadece bilen değil; bildiğini yaşayan kimsedir. Sözü ile hâli birbirini doğrular. Harama karşı söylediğini önce kendisi terk eder. Hakka çağırırken önce kendisi o yolda yürür. İşte bu yüzden onun sözü kalbe işler. Çünkü arkasında kuru laf değil; **yaşanmış bir hakikat** vardır.

Rüşdünü İspat Eden Âlim

Rüşdünü ispat etmiş âlim; zamanın rüzgârına kapılmayan, övgüyle şişmeyen, baskıyla eğilmeyen kimsedir. Hakikati modaya göre değil; delile göre konuşur. Fitneler içinde istikameti korur. Böyle bir âlim, sadece bilgi sahibi değil; aynı zamanda **istikamet sahibidir**. Onun rehberliği güven verir.

Hürmet Kaybolursa, Hidayet Zedelenir

Âlime gösterilen hürmet, şahsına değil; taşıdığı ilme ve temsil ettiği hakikatedir. Bu hürmet kaybolduğunda, insanın kalbi de yönünü şaşırır. Çünkü hidayet çoğu zaman bir rehber eliyle gelir. Rehberi küçümseyen, yolun kendisini de kaybetmeye başlar. Nice sapmaların altında bu **hürmetsizlik hastalığı** yatar.

Son Söz: Kimi Küçültüyorsun?

“Âlim de benim gibi” diyen kişi, aslında kendini yükselttiğini zanneder. Hâlbuki bu, gizli bir kibirdir. Çünkü hakikat, nefsin seviyesine inmez; insanın ona yükselmesi gerekir.

Kim **Ehl-i Sünnet çizgisinde, ilmiyle amel eden bir âlimi** küçültürse, aslında kendi istifade kapısını kapatır. Kim de ona hürmet ederse, ilme hürmet etmiş olur. Ve ilme hürmet edenin kalbi, hakikate açılır.